

ת"פ 61797/10/15 - מדינת ישראל נגד מוחמד זידאן, טאהא זידאן, מהראן זידאן, ח'אלד זידאן

בית המשפט המחוזי בנצרת

23 דצמבר 2018

בפני כב' השופט עאטף עיילבוני

ת"פ 61797-10-15 מדינת ישראל נ' זידאן ואח'

מדינת ישראל

המאשימה

באמצעות ב"כ מפרקליטות מחוז צפון

נגד

הנאשמים

1. מוחמד זידאן

2. טאהא זידאן

3. מהראן זידאן

4. ח'אלד זידאן

הנאשמים 1-4 באמצעות ב"כ עו"ד בלומנפלד

החלטה

הקדמה:

כנגד הנאשמים מס' 1-4 (להלן: "**הנאשמים**"), ומספר נאשמים נוספים, הוגש כתב אישום המייחס להם עבירות שבוצעו במסגרת פרשת מרמה רחבת היקף כלפי המוסד לביטוח לאומי ורשויות המס. לפי כתב האישום, ארבעת הנאשמים לעיל הם הדמויות המרכזיות בתיק, בעוד חלקם של הנאשמים האחרים בפרשה קטן הרבה יותר.

כתב האישום המקורי הוגש ביום 29.10.15. ביום 17.11.15 הוגש כתב אישום מתוקן כנגד הנאשמים דנא ו- 11 נאשמים נוספים. ביום 31.1.17 הגישו הנאשמים הודעת כפירה מתוקנת. ביום 12.2.18 ובעקבות הסדר טיעון שגובש עם הנאשמים, הוגש כתב אישום מתוקן והנאשמים הודו והורשעו בכתב האישום המתוקן, על פי הסדר הטיעון שגובש בעניינם. יתר הנאשמים, אף הם הודו בכתבי אישום מתוקנים על פי הסדרי טיעון שונים שגובשו עמם.

על צד העיקר, כתב האישום המתוקן מייחס לנאשמים עבירות זיוף בנסיבות מחמירות (מקרים רבים מאוד), שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות (מקרים רבים מאוד), קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (מקרים רבים מאוד), מרמה (מקרים רבים מאוד), קשירת קשר לביצוע פשע, ואיסור הלבנת הון. כתב האישום המתוקן נושא שבעה עשר אישומים. ביחס לחלק מהאישומים מואשמים רק חלק מהנאשמים וביחס למקצתם מיוחסות לחלק מהנאשמים עבירות נוספות.

תמצית עובדות כתב האישום המתוקן:

מכתב האישום המתוקן עולה כי הנאשם מס' 1 משמש כקבלן כח אדם לאספקת עובדים בתחום החקלאות והנאשמים מס' 2-4 הנם בניו, העובדים עמו בעסק. עוד עולה כי ישראל תמיר (להלן: "**תמיר**") הנו גורם המספק שירותי הנהלת חשבונות למעסיקים שונים, בעיקר בתחום החקלאות.

על פי עובדות כתב האישום המתוקן, עובר לשנת 2008 קשרו מעורבים אלה קשר להונות את הביטוח הלאומי ואת רשויות המס בדרך של דיווחים כוזבים וביצוע פעולות הסתרה שונות ברכוש שיושג במהלך מימוש הקשר.

בקליפת האגוז, מהמתואר בכתב האישום המתוקן עולה כי הנאשמים פעלו לאסוף פרטי אנשים שונים שיהיו מעוניינים לרכוש מסמכים מזויפים, לרבות תלושי שכר פיקטיביים, באמצעותם ניתן יהיה להגיש תביעות כוזבות למוסד לביטוח לאומי. "חלוקת התפקידים" בין תמיר לבין הנאשמים הייתה כזו שתמיר הנפיק את המסמכים המזויפים והעבירם לידי הנאשמים, ואלה מצדם מכרו את המסמכים המזויפים וגזרו בגינם מעין "עמלת תיווך".

שיטת הזיוף התבצעה באופן שתמיר רשם את שמות אותם אנשים תחת שמות של מעסיקים אמיתיים, הנאשמים הנוספים בכתב האישום, אשר קיבלו ממנו באותה תקופה שירותי הנהלת חשבונות, כך שאותן מעסיקים נהנו מתוספת פיקטיבית של עובדים בעסק והעמסת ההוצאות הכרוכות בכך כדי לזכות בהטבות מס, ומן העבר השני ה"עובדים" מצדם זכו לקבלת הטבות או זכאות להטבות וגמלאות מהביטוח הלאומי, על בסיס אותו מצג כוזב.

הסדר הטיעון:

בין הצדדים גובש הסדר טיעון, אשר הוגש לבית המשפט בתאריך 12.2.18. על פי הסדר הטיעון, המאשימה תגיש לבית המשפט כתב אישום מתוקן, והנאשמים מצדם יודו ויורשעו בכתב האישום המתוקן. הוסכם כי הנאשמים יהיו רשאים לבקש שייערך בעניינם תסקיר לעניין העונש, ולמאשימה לא תהיה התנגדות לכך, מבלי שמסקנות התסקירים יחייבו אותה. עוד הוסכם כי הנאשמים יהיו זכאים לעתור לעריכת חוות דעת של הממונה על עבודות השירות, ברם במקרה כזה ייתקלו בהתנגדות מצד המאשימה. אשר לעונש, הסכימו הצדדים כי ההגנה תטען לעונש כראות עיניה, בעוד שהמאשימה תעתור לעונשי מאסר ראויים באופן נפרד לכל נאשם ונאשם, בנוסף למאסר מותנה לפי שיקול דעת בית המשפט. בנוגע לרכיבים הכלכליים בענישה (קנס וחילוט) הוסכם כי המאשימה תטען לחילוט/קנס בגובה של 4 מיליון ₪, לכל הנאשמים ביחד, תוך עריכת חלוקה פנימית, לפי שיקול דעתה. מכל מקום הובהר כי ככל ששווי הרכוש התפוס יעלה על 4 מיליון ₪, לא תטען המאשימה ליותר מסכום זה, וככל ששווי יהיה נמוך יותר, תעתור להשלמת יתרת הסכום על דרך של הטלת קנס. בנוסף הוסכם כי ככל שהמאשימה תסבור שחלק מהרכוש אינו בר חילוט או שאין אפשרות לבקש לחלטו - תישמר לה הזכות לבקש השתת קנס חלף הרכוש.

השתלשלות האירועים העובדתית לאחר גיבוש הסדר הטיעון:

לאחר שהצדדים גיבשו הסדר טיעון והגישו לבית המשפט, עתרו הנאשמים במסגרת הדיון מיום 12.2.18 לאפשר להם לחזור מכפירתם בכתב האישום. במסגרת זו, הסכימו הצדדים על תיקון כתב האישום על פי המבוקש, ולאחר שזה הוגש לתיק והנאשמים הודו, בזה אחר זה, בעובדות ובעבירות המיוחסות להם שם - הורשעו בעבירות נושא כתב האישום המתוקן.

הדיון בשלב הטיעונים לעונש נדחה פעם אחר פעם, גם לתקופות לא מבוטלות, לבקשת ב"כ הנאשמים.

במעמד הישיבה האחרונה, שנועדה לשמיעת טיעוני הצדדים לעונש, העלה ב"כ הנאשמים טענה חדשה, לפיה במהלך הכנת התיק לשלב הטיעונים, התברר לו כי הסדרי טיעון שנערכו עם נאשמים נוספים בתיק, במסגרתם תוקנו כתבי האישום של אותם נאשמים, אינם עולים בקנה אחד עם העובדות והעבירות נושא כתב האישום המתוקן, ביחס לנאשמים אותם הוא מייצג. ב"כ המאשימה טען כי בהינתן ההבדלים בין כתבי האישום שיוחסו לנאשמים האחרים לבין כתב האישום המתוקן בו הודו מרשיו, ובהינתן הפסיקה לפיה המאשימה אינה יכולה להגיש שני כתבי אישום סותרים ביחס לנאשמים שהאשמו יחד - קמה למרשיו טענת "הגנה מן הצדק".

ב"כ המאשימה התייחס, בתמצית, לטענה חדשה זו, תוך שהוא עומד על כך שלא הייתה מניעה להעלות את הטענה קודם לכן, מה גם שככלל, נשמרה אחידות בעניינים המהותיים בכתב האישום ביחס לכלל הנאשמים (כל אחד וחלקו).

בנסיבות אלה, לאחר שהוברר כי המאשימה זקוקה לשהות לצורך עריכת הברורים המתחייבים, נדחתה פעם נוספת ישיבת הטיעונים לעונש וניתנה החלטה בדבר הגשת טיעונים בכתב בטענת ה"הגנה מן הצדק".

טיעוני הנאשמים ל"הגנה מן הצדק":

לטענת הנאשמים, ישנם הבדלים מהותיים, שלא לומר סתירות של ממש, בין העובדות והעבירות המיוחסות להם בכתב האישום המתוקן, לבין העובדות והוראות החיקוק בכתבי האישום שתוקנו ביחס לנאשמים אחרים, אף שעסקין באותם מקרים ובאותן נסיבות.

בהקשר זה נטען כי בכתב האישום המתוקן, מיוחסות לנאשמים עבירות בצוותא חדא עם הנאשמים הנוספים, וכן עבירות של קשירות קשר בין הנאשמים לנאשמים הנוספים, וחרף עובדה זו, כתבי האישום של הנאשמים האחרים אינם כוללים את חלק מהוראות החיקוק וחלק מהעובדות אשר המאשימה טוענת להתקיימותם בכתב האישום המתוקן ביחס לנאשמים דנא.

בנסיבות אלה, ולאור הסתירות המובהקות - כך נטען - בין כתב האישום המתוקן כנגד הנאשמים, לבין כתבי האישום שגובשו כנגד הנאשמים האחרים, טוען ב"כ הנאשמים כי קמה למרשיו "הגנה מן הצדק", המחייבת ביטול כתב האישום, ולחלופין, הקלה משמעותית בעונש.

בתגובת הנאשמים לתשובת המאשימה, נטען עוד כי די בכך שעסקין במצב של שני כתבי אישום סותרים, בין היתר בכל הקשור לייחוס עבירת קשר לנאשמים בלבד ולא לנאשמים אחרים, כדי ללמד על פגם מהותי בהליך, באופן המצדיק תחולת דוקטרינת "הגנה מן הצדק", וזאת בייחוד שעה שמצבם של הנאשמים השתנה לרעה, שכן מיוחסת להם עבירת הקשר, שאינה מיוחסת למעורבים הנוספים באותה עבירה.

תשובת המאשימה לטענת "הגנה מן הצדק":

לטענת המאשימה, אי ההתאמות הנטענות בין כתבי האישום השונים בפרשה אינן נוגעות כלל לנאשמים דנא, ומשכך, אין באותן אי התאמות כדי להצדיק החלטה של דוקטרינת "הגנה מן הצדק", בייחוד שעה שלא נגרם עוול לנאשמים ולא נגרמה להם כל פגיעה.

המאשימה טוענת כי במסגרת המשא ומתן שהתנהל מול הנאשמים השונים בפרשה, דאגה לשמור על קו קוהרנטי בין כתבי האישום ולא אפשרה סתירות מהותיות ביניהם. במסגרת זו, טוענת המאשימה כי הקפידה על כך שבכתבי האישום האחרים, לא תיווצר סתירה ביחס לתיאור חלקם של הנאשמים בכתב האישום המתוקן שהוגש נגדם, כך שלמעשה, אין סתירה בין כתב האישום המתוקן לבין כתבי האישום האחרים, בנוגע לחלקם של הנאשמים בפרשה.

המאשימה מוסיפה וטוענת כי ככל שעסקינן בחוסר התאמה ביחס לרכיבים שאינם קשורים לנאשמים כאן ואין בהם כדי להעלות או להוריד דבר ביחס לחלקם, הרי שהתיקונים שבוצעו נעשו במסגרת שיקול הדעת המוקנה לתביעה, לאחר בחינה מעמיקה של השיקולים הנוגעים לכל נאשם ונאשם. עוד מפנה המאשימה לכך שהסדרי הטיעון לגבי הנאשמים האחרים כובדו עד כה על ידי בית המשפט.

בנסיבות אלה, על יסוד הפסיקה הנוגעת להיקף תחולתה של דוקטרינת "הגנה מן הצדק" והמבחנים הנוגעים ליישומה, טוענת המאשימה כי הואיל ואין עסקינן בפגם מהותי (בהינתן העובדה שהתיקונים בוצעו ביחס לחלקם של הנאשמים האחרים, וככלל אין סתירה בעניינם של הנאשמים דנא), וכן בהתחשב בחומרת העבירות המיוחסות לנאשמים, בהן כבר הודו, ושעה שלא ניתן לומר כי בקיום ההליך הפלילי כנגד הנאשמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות - אין הצדקה לביטול כתב האישום או אף הקלה בעונשם של הנאשמים.

דין והכרעה:

הטענה ל"הגנה מן הצדק" הינה טענה מקדמית שיש להעלותה בשלב שלאחר ההקראה ולפני שלב התשובה לאישום, (י' קדמי, **"על סדר הדין בפלילים"**, חלק שני, מהדורה מעודכנת, תשס"ט-2009 בעמ' 1346). עם זאת, בהתאם להוראות סעיף 151 לחוק סדר הדין הפלילי, ניתן להעלותה גם בכל שלב אחר של המשפט. בהמשך עוגנה דוקטרינה זו במסגרת סעיף 149(10) **לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982** (להלן: **"חוק סדר הדין הפלילי"**) (לפסיקה בהקשר זה ביחס לתקופה שקדמה לחקיקת סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, ראה: ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' ד"ר איתמר בורוביץ**, פ"ד נט(6) 776 (2005) (להלן: **"הלכת בורוביץ"**)).

לגופו של עניין, ביטולו של הליך פלילי מטעמי הגנה מן הצדק מהווה מהלך קיצוני שבית המשפט אינו נזקק לו אלא במקרים חריגים ונדירים ביותר, וזאת במסגרת בחינה תלת שלבית, אשר במסגרתה יש לבחון את עוצמת הפגמים שנפלו בהליך נגד הנאשם; את השאלה האם קיומו של ההליך פוגע באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות; וכן את האפשרות לרפא את הפגמים באמצעי מתון יותר מאשר ביטולו של כתב האישום (**הלכת בורוביץ**).

במקרה שלפנינו, כתב האישום המאוחד שהוגש במקור כנגד כלל הנאשמים, הוחלף בהמשך בכתבי אישום נפרדים, אשר הוגשו בשלבים שונים של ההליך על סמך הסדרי טיעון שגובשו בנפרד מול כל נאשם ונאשם.

מבלי להיכנס לשאלת עיתוי העלאת טענת "הגנה מן הצדק" ע"י ב"כ הנאשמים ולאחר עיון ושקילה, איני סבור כי חוסר ההתאמה בניסוח בין כתבי האישום השונים בתיק זה מקים "הגנה מן הצדק" ביחס לנאשמים שלפנינו. מסקנתי זו מבוססת על אופיים של התיקונים שנכללו בכתבי האישום השונים, שאינם נוגעים ישירות למעשיהם ולחלקם של הנאשמים דנא, וכן על התרשמותי לפיה לא הוכחה פגיעה קיצונית בהגנת הנאשמים עד כי קיימת הצדקה לבטל את כתב האישום נגדם או להתחשב בטענות לעניין העונש. דברים אלה מקבלים משנה תוקף בהינתן ההלכות המשפטיות הידועות ביחס למקרים החריגים בהם יזדקק בית המשפט לטענת "הגנה מן הצדק", ובהתחשב באינטרס הציבורי בבירור עניינם של הנאשמים עד תום, בהינתן חומרת המעשים והעבירות המיוחסות להם בכתב האישום המתוקן, בו הודו זה מכבר.

לאחר בחינת טיעון ב"כ הנאשמים והטבלאות שערך ביחס לאי ההתאמות בין כתב האישום המתוקן שהוגש נגד הנאשמים וכתבי האישום של נאשמים אחרים בתיק (נאשמים מס' 5-10), התרשמתי כי אין עסקין בהבדלים מהותיים בכתבי האישום, וככלל נשמרה קוהרנטיות ואחידות בעיקר המסכת העובדתית המיוחסת לנאשמים שלפנינו, בדגש לעובדות ולעבירות המהותיות המיוחסות להם בכתב האישום המתוקן. ודוק: השינויים בין כתבי האישום השונים, עליהם מצביע ב"כ הנאשמים, אינם נוגעים לחלקם של הנאשמים כאן בפרשה, כי אם נוגעים למידת מעורבותם של הנאשמים האחרים בתיק, שחלקם שונה בתכלית מחלקם של הנאשמים, כך שלגבי הנאשמים שלפנינו **וביחס לחלקם הם** בפרשה, לא עלתה כל סתירה.

כך, התיקונים שבוצעו בחלק העובדתי שבכתב האישום הנוגע לנאשם מס' 5, הם תיקונים הנוגעים אליו ומתייחסים לחלקו בלבד, על בסיס הנתונים שהמאשימה מצאה כי הם רלוונטיים לעניינו. אשר לתיקון בהוראות החיקוק המופיעות בכתב האישום המתוקן של הנאשם מס' 5, הרי שאף תיקון זה, במסגרתו הושמטו מכתב האישום של הנאשם מס' 5 הוראות חיקוק שמופיעות בכתב האישום המתוקן ביחס לנאשמים - אין בו כל נגיעה לחלקם של הנאשמים שלפנינו.

בנוגע לתיקונים שבוצעו בכתב האישום של הנאשם מס' 6, דברים אלה נכונים ויפים אף הם. השינויים שבוצעו בכתב האישום של נאשם זה, בדומה ליתר השינויים עליהם מצביע ב"כ הנאשמים, נוגעים לנאשם מס' 6 ולא לנאשמים, כך שגם אם הופחתה חומרת מעשיו ותוקנו העבירות המיוחסות לו, בפן העובדתי או בפן המשפטי (בהינתן השיקולים והנסיבות הרלוונטיים לגביו), אין בכך כדי להשליך על חומרת מעשיהם של הנאשמים, העובדות המיוחסות להן או העבירות אותן ביצעו, לפי כתב האישום המתוקן בו הודו.

אשר לתיקונים שבוצעו בכתבי האישום של הנאשמים מס' 7-10, אין לי אלא לקבוע דברים דומים, ועל מנת שלא להאריך מקום שהדבר אינו הכרחי, לא ארחיב בנדון.

בנוגע לטענת הנאשמים לפיה מיוחסת להם בכתב האישום המתוקן עבירת קשירת קשר עם חלק מהנאשמים האחרים,

אף שעבירת הקשר נמחקה בהסדר הטיעון עם אותם נאשמים, טענה זו אף היא אין בה כדי להעלות או להוריד בנסיבות עניינו. בהקשר זה, לא זו בלבד שמגוון השיקולים לגבי כל הסדר טיעון וכל נאשם הם שונים, כך שלגבי אחד יכולות להתקיים נסיבות המצדיקות עמידה על עבירת קשירת קשר ולגבי השני לא, אלא שככלל, אין מניעה להרשיע נאשם אחד בעבירת קשירת קשר ולזכות את "שותפו" לביצוע עבירה זו. ראו לעניין זה י' קדמי, **"על הדין בפלילים"**, חלק ראשון, מהדורה מעודכנת, תשס"ה-2004, בעמ' 287; וכן ע"פ 4858/03 **קושילביץ נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 01.03.2004): **"אמנם נכון שלקשירת קשר דרושים שניים לפחות, אך הלכה מיוסדת היא, כי זיכוי של אחד הקושרים - אם אינו סותר את אשמתו המוכחת של קושר אחר - אינו מוביל בהכרח גם לזיכוי של הקושר האחר"**.

דברים אלה נכונים, מקל וחומר, ביחס למצב בו אי הרשעת הנאשם האחר נשענת על **הסדר טיעון** שנקשר עמו, כבמקרה שלפנינו (השוו: ע"פ 4391/03 **אבו ריא נ' מדינת ישראל**, ס(3) 520 (2005)).

מהפסיקה הנוגעת לבחינת אי התאמה בין הכרעות המתקבלות בעניינם של שותפים לדבר עבירה, ניתן להקיש גם למקרה שלפנינו, ובתוך כך לקבוע כי לא די בכך שבין כתבי האישום של הנאשמים השונים הוכחו אי התאמות, בפן הטכני-פורמלי, שעה שבמישור הענייני ההבדלים אינם מהותיים וקשורים בנסיבותיו של כל מקרה, בייחוד שעה שבמקרה שלפנינו מקור ההבדלים, כאמור, נעוץ בעובדה שבין הצדדים נערכו הסדרי טיעון, בהתבסס על נתוני כל תיק ונתוניו של כל נאשם ונאשם.

אמור מעתה: התיקונים שבוצעו בכתבי האישום המקבילים נוגעים לחלקם של הנאשמים האחרים, על יסוד ההסדרים הפרטניים שגובשו בעניינם, בהתחשב בנסיבותיהם השונות, ולא ביחס לחלקם של הנאשמים דנא בפרשה. הואיל ולא נפגמה המסכת העובדתית והמשפטית המיוחסת לנאשמים, שחלקם המיוחד והמרכזי בפרשה מתגלה ונחשף באופן דומה בכתבי האישום השונים, אינני סבור כי יש ממש בטענות ב"כ הנאשמים.

אשר לנזק שנגרם לנאשמים בעקבות חוסר ההתאמה בין כתבי האישום, הרי שלא ניתן לקבוע כי הגנת הנאשמים נפגעה, וודאי שלא במידה ניכרת או חריפה הפוגעת בתחושת הצדק וההגנות, שעה שבהתייחס למעשיהם ולחלקם הם בפרשה, כאמור, לא הצביע ב"כ הנאשמים על תיקונים הסותרים את המיוחס להם בכתב האישום המתוקן.

בנסיבות אלה ובהתייחס להעדר האחידות בניסוח כתבי האישום השונים, עליה הצביע ב"כ הנאשם, אינני סבור כי עסקינן בפגם מהותי, לא כל שכן פגם בעוצמה כזו המקימה לנאשמים "הגנה מן הצדק".

בל נשכח כי עבירות המרמה והזיוף מושא כתב האישום המתוקן לפי הסדר הטיעון הן עבירות חמורות, וכי התשתית הראייתית כנגד הנאשמים היא מוצקה, בייחוד בהתחשב בעובדה שכבר הודו בכתב האישום המתוקן ועתידיים בקרוב להשמיע את טיעוניהם בעניין העונש. ביחס לעבירות מרמה וזיוף כה חמורות, שבוצעו בשיטתיות כנגד המוסד לביטוח לאומי ורשויות המס, בהיקף כה גדול ותוך פגיעה כה משמעותית בקופה הציבורית, קיים אינטרס ציבורי מובהק כי נושא אשמתם של הנאשמים יבורר, ואלה ייתנו את הדין על מעשיהם.

על יסוד כל המפורט לעיל, אני קובע כי במקרה שלפנינו לא מתקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות ביטול כתב האישום כנגד הנאשמים מטעמי "הגנה מן הצדק", וכך גם לא מתקיימות נסיבות המצדיקות מתן ביטוי לטענת ה"הגנה מן הצדק" במסגרת גזירת העונש.

ניתנה היום, ט"ו טבת תשע"ט, 23 דצמבר
2018, בהעדר הצדדים.